

Ajutorul de stat

1 Ajutorul de stat regional

În termeni generali, ajutorul de stat înseamnă orice ajutor (indiferent de forma sa) acordat unor anumite întreprinderi (entități care desfășoară activități economice¹) de către autoritățile publice. În măsura în care acest tip de ajutor denaturează concurența și afectează comerțul intracomunitar, acesta nu este compatibil cu piața internă, cu excepția cazurilor în care tratatele prevăd altfel.

Articolul 108 alineatul (3) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) prevede obligația unui stat membru de a notifica Comisiei Europene ajutoarele de stat, astfel încât aceasta să evalueze dacă sunt compatibile cu piața comună. Comisia a definit unele excepții² și a declarat anumite categorii specifice de ajutoare de stat ca fiind compatibile cu piața comună, în cazul îndeplinirii unor condiții, acestea fiind scutite (exceptate) de obligația notificării prealabile. **Ajutorul de stat regional**, care are scopul de a sprijini dezvoltarea economică și crearea de locuri de muncă, reprezintă una din aceste categorii exceptate.

În aplicarea prezentului ghid, ajutorul de stat regional pentru investiții (denumit în continuare, "ajutor regional") reprezintă ajutorul regional acordat pentru o investiție inițială.

Investiție inițială, în sensul normelor ce reglementează ajutorul de stat regional și al prezentului ghid, înseamnă o investiție în active corporale și necorporale legată de:

- **crearea unei unități noi.** De regulă, crearea unei unități noi se poate realiza prin construirea și dotarea unui spațiu de producție/prestare servicii, în scopul demarării activității vizate prin proiect. Poate fi considerată investiție inițială legată de crearea unei noi unități inclusiv investiția ce constă în reconversia unui imobil existent în scopul demarării unei noi activități. Unitatea nou creată trebuie să fie autonomă, respectiv să nu constituie o extindere simplă a capacității de producție a unei unități existente.
- **extinderea capacității unei unități existente.** Ca urmare a investiției, unitatea existentă este pusă într-o situație în care poate produce mai mult, din cel puțin unul din produsele deja realizate în unitate, fără ca procesul general de producție să fie fundamental schimbat³. Extinderea capacității de producție/prestare servicii presupune menținerea sortimentăției și a proceselor de producție deja existente și creșterea capacității de producție ca urmare a investiției.
- **diversificarea producției unei unități** prin produse/servicii care nu au fost fabricate/prestate anterior în unitate. Diversificarea producției presupune că noile produse/servicii se adaugă gamei sortimentale deja fabricate/prestate. În cazul ajutoarelor acordate pentru diversificarea unei unități existente, costurile eligibile trebuie să depășească cu cel puțin 200% valoarea contabilă a activelor reutilizate (tangibile

¹ Orice activitate care constă în furnizarea de bunuri și servicii pe o piață constituie o activitate economică

² Regulamentul (UE) nr. 651/2014 al Comisiei din 17 iunie 2014, de declarare a anumitor categorii de ajutoare compatibile cu piața internă în aplicarea articolelor 107 și 108 din tratat (Regulamentul general de exceptare pe categorii de ajutoare) prevede dispoziții specifice care definesc condițiile în care ajutoarele având ca obiectiv dezvoltare regională sunt compatibile cu piața comună și scutite de notificare.

³ În cazul investițiilor care vizează structuri de cazare, pentru noțiunea de extindere a capacității, relevantă este majorarea numărului maxim de locuri de cazare ce pot fi puse la dispoziția clienților, raportat la capacitatea de cazare inițială, prin crearea de noi spații de cazare.

și intangibile), astfel cum au fost înregistrate în exercițiul financiar ce precede începerea lucrărilor⁴.

Într-un proiect de "diversificare", anumite active utilizate în realizarea unui produs/prestarea unui serviciu existent pot să fie utilizate, în continuare, în realizarea noului produs/serviciu. Spre exemplu, terenul și clădirile utilizate în realizarea produsului A ar putea fi utilizate integral sau parțial în realizarea produsului B (produs nou). Acestea reprezintă "active reutilizate". Atunci când sunt combinate active vechi (reutilizate) și active noi, valoarea eligibilă a noilor active trebuie să fie de cel puțin 3 ori (adică cu cel puțin 200%) mai mare decât valoarea contabilă a activelor reutilizate.

Valoarea contabilă a activelor reutilizate reprezintă valoarea contabilă netă (i.e. valoarea de intrare, mai puțin amortizarea).

Dacă activele existente sunt reutilizate parțial în noua activitate de producție, valoarea contabilă a acestora poate fi luată în calcul proporțional (e.g. o hală de producție utilizată parțial în noua activitate).

În cazul Investițiilor inițiale care conduc atât la extinderea capacității, cât și la diversificarea producției unei unități existente, condiția de mai sus este aplicabilă doar componentei din proiect ce vizează diversificarea unității.

Ajutorul regional poate fi acordat, în baza Regulamentului (UE) 651/2014, doar dacă este îndeplinită condiția privind existența **efectului stimulat**. Se consideră că ajutoarele au un efect stimulat dacă beneficiarul a depus o cerere de finanțare înainte de demararea investiției.

Demararea investiției înseamnă fie demararea lucrărilor de construcții în cadrul investiției, fie primul angajament cu caracter juridic obligatoriu de comandă pentru echipamente sau oricare alt angajament prin care investiția devine ireversibilă, în funcție de care are loc primul. Cumpărarea de terenuri și lucrările pregătitoare, cum ar fi obținerea permiselor și realizarea studiilor de fezabilitate, nu sunt considerate drept demarare a lucrărilor. În cazul preluărilor de întreprinderi, „demararea lucrărilor” corespunde datei dobândirii activelor direct legate de unitatea preluată. Achiziția unui teren pe care există construcții/ structuri construite poate fi asimilată cumpărării de terenuri, caz în care această acțiune nu este considerată "demarare a lucrărilor". Însă, toate lucrările care constau în restructurarea și adaptarea clădirilor și terenurilor în vederea realizării proiectului de investiție finanțat prin ajutor de stat vor fi considerate ca reprezentând "demararea lucrărilor", în sensul definiției de mai sus.

În principiu, în cazul în care o întreprindere are nevoie de un ajutor de stat pentru a realiza un proiect specific, aceasta nu ar trebui, din rațiuni economice, să demareze realizarea proiectului înainte de a-și asigura sursele de finanțare. Cu titlu de exemplu, în cazul în care lucrările de construire a unui imobil, în vederea desfășurării unei anumite activități, au fost demarate înainte de depunerea unei cereri de finanțare, un ajutor regional pentru finalizarea lucrărilor de construire și/sau dotarea imobilului cu echipamente specifice respectivei activități nu ar îndeplini condiția privind existența efectului stimulat.

Ca regulă generală, **investițiile care constau în simpla înlocuire a unor active nu sunt eligibile** pentru acordarea unui ajutor regional pentru investiții. "Simpla înlocuire" are în vedere situațiile care nu presupun concomitent și atingerea criteriilor relevante enumerate de definiția investiției inițiale, respectiv investiții legate de extinderea capacității unei unități existente sau diversificarea producției unei unități prin produse/servicii care nu au fost fabricate anterior în unitate. Atunci când înlocuirea activelor individuale se face în scopul extinderii capacității unei unități existente, numai investiția direct legată de extinderea capacității poate fi considerată eligibilă pentru ajutor regional. În cazul în care înlocuirea activelor se face în scopul diversificării producției unei unități existente, situația este

⁴ Verificarea respectării condiției, la depunerea cererii de finanțare, se va face prin raportare la exercițiul financiar anterior depunerii proiectului.

similară: numai activele referitoare la noul produs adăugat la gama existentă de produse realizate de unitate pot fi considerate eligibile pentru ajutor regional.

În contextul definirii investiției inițiale, „**unitate**” are înțelesul de „unitate de producție/prestare servicii”, nu de entitate juridică. Unitatea este orice loc fix, de afaceri sau de investiție, care servește activității unei întreprinderi. Unitatea individuală trebuie să fie autonomă, să nu se bazeze pe resurse tehnice comune cu o unitate existentă și să nu fie doar o extindere simplă a capacității de producție a unei unități existente. O unitate ar trebui să fie separată spațial, organizațional și funcțional și să fie caracterizată printr-un grad ridicat de autonomie.

Ajutorul regional nu poate fi acordat unui beneficiar care a efectuat o **relocare** către unitatea în care urmează să aibă loc investiția inițială pentru care se solicită ajutorul, în cei doi ani anteriori depunerii cererii de finanțare. De asemenea, acesta se angajează că nu va face acest lucru pentru o perioadă de până la doi ani după finalizarea investiției inițiale pentru care se solicită ajutorul.

Această prevedere se aplică la nivel de „grup” (în cazul în care beneficiarul face parte dintr-un grup de firme, i.e. grup de întreprinderi legate, în conformitate cu prevederile Legii 346/2004).

„Relocare” înseamnă transferul unei activități identice sau similare sau a unei părți a acesteia de la o unitate a uneia dintre părțile contractante la Acordul privind Spațiul Economic European (unitatea inițială) către unitatea unei alte părți contractante la Acordul privind Spațiul Economic European unde are loc investiția care beneficiază de ajutor (unitatea care beneficiază de ajutor). Există un transfer în cazul în care produsul sau serviciul de la unitatea inițială și de la unitatea care beneficiază de ajutor au cel puțin parțial aceleași scopuri, îndeplinesc cerințele sau necesitățile aceluiași tip de clienți și se pierd locuri de muncă în activități identice sau similare la una din unitățile inițiale ale beneficiarului din Spațiul Economic European.

„Activitate identică sau similară” înseamnă o activitate care face parte din aceeași clasă CAEN (cod de 4 cifre).

Intensitatea maximă a ajutorului regional

Ajutorul regional acordat ia forma finanțării nerambursabile și se supune Regulamentului (UE) nr. 651/2014 al Comisiei din 17 iunie 2014, de declarare a anumitor categorii de ajutoare compatibile cu piața internă în aplicarea articolelor 107 și 108 din tratat (Regulamentul general de exceptare pe categorii de ajutoare), cu modificările și completările ulterioare.

Ajutorul regional se acordă în limita intensităților (procentelor) maxime aprobate de Comisia Europeană pentru perioada 2022-2027⁵, pentru acest tip de ajutor.

Astfel, valoarea maximă a finanțării nerambursabile ce poate fi solicitată și acordată se determină aplicând, la valoarea cheltuielilor eligibile, intensitatea maximă a ajutorului, aplicabilă categoriei IMM și regiunii (județului) în care se implementează proiectul, conform tabelului de mai jos:

Apel	Ajutor regional Întreprinderi mici	Ajutor regional Întreprinderi mijlocii
PTJ/1.1/A GJ	75%	75%
PTJ/2.1/A HD	70%	60%
PTJ/3.1/A DJ	75%	75%
PTJ/4.1/A GL	75%	75%
PTJ/5.1/A PH	75%	75%
PTJ/6.1/A MS	70%	60%

⁵ Decizia Comisiei Europene CE nr. C (2021) 9750/20.12.2021

În cazul în care solicitantul ajutorului (la nivel de grup) a beneficiat de ajutor de stat regional pentru o investiție demarată în același județ, în ultimii trei ani, se consideră că aceste investiții fac parte dintr-un **proiect unic de investiții**. În cazul în care un astfel de proiect unic de investiții este un **proiect mare de investiții**, valoarea totală a ajutoarelor pentru proiectul unic de investiții nu trebuie să depășească *valoarea ajutorului ajustat pentru proiecte mari de investiții*.

Proiect mare de investiții înseamnă o investiție inițială cu costuri eligibile care depășesc 50 de milioane de euro, calculată la tarifele și cursul de schimb de la data acordării ajutorului.

Valoarea ajustată a ajutoarelor înseamnă valoarea maximă permisă a ajutoarelor pentru un proiect mare de investiții, calculată conform formulei: valoarea maximă a ajutoarelor = $R \times (A + 0,50 \times B + 0 \times C)$, unde: R este intensitatea maximă a ajutoarelor aplicabilă în zona în cauză prevăzută într-o hartă regională aprobată care este în vigoare la data acordării ajutorului, cu excepția intensității majorate a ajutoarelor pentru IMM-uri, A reprezintă costurile inițiale eligibile în valoare de 50 de milioane de euro, B este partea din costurile eligibile cuprinsă între 50 de milioane de euro și 100 de milioane EUR, iar C este partea din costurile eligibile de peste 100 de milioane de euro.

Un proiect unic de investiții nu poate fi divizat în mai multe subproiecte în scopul de a beneficia de ajutor de stat în valoare mai mare decât valoarea maximă prevăzută pentru proiectele mari de investiții.

Data acordării ajutorului regional

Ajutoarele regionale se consideră acordate în momentul în care dreptul legal de a beneficia de aceste ajutoare este conferit întreprinderii în temeiul legislației naționale aplicabile, indiferent de data la care ajutoarele regionale se plătesc întreprinderii respective.

În cazul PTJ, data acordării ajutorului este data la care intră în vigoare contractul de finanțare aferent proiectului propus prin cererea de finanțare, indiferent de momentul efectuării plăților/ rambursărilor efective.

2 Ajutorul de minimis

În cadrul acestui apel, anumite cheltuieli sunt finanțabile prin ajutor de minimis.

Aspecte generale privind ajutorul de minimis

Utilizarea fondurilor publice (inclusiv a fondurilor europene) pentru a sprijini o întreprindere, acordându-i astfel un avantaj în detrimentul altor entități (concurente pe piață), poate constitui ajutor de stat. În conformitate cu normele europene, unele ajutoare de stat sunt ilegale tocmai pentru că ele sunt de natură să distorsioneze concurența pe piața comună.

Articolul 108 alineatul (3) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) prevede obligația de a notifica Comisiei Europene ajutoarele de stat, astfel încât aceasta să evalueze dacă sunt compatibile cu piața comună.

Regula de minimis are în vedere exceptarea de la notificare a ajutoarelor de o valoare mică. Astfel, ajutoarele cu o valoare de până la 200.000 euro, acordate unei întreprinderi pe o perioadă de trei ani fiscali consecutivi, sunt considerate compatibile cu regulile de concurență pe piața comună.

Ajutorul de minimis acordat se supune prevederilor Regulamentului Comisiei Europene nr. 1407/2013 privind aplicarea articolelor 107 și 108 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene ajutoarelor de minimis (Regulamentul de minimis).

Valoarea ajutorului

Valoarea maximă a ajutorului, în regim de minimis, ce poate fi acordată unei întreprinderi unice (a se vedea mai jos), din fonduri publice, pe o perioadă de 3 ani fiscali consecutivi (ultimii 2 ani fiscali înainte de data depunerii cererii de finanțare și anul curent depunerii cererii de finanțare) este de 200.000 de euro, echivalent în lei, la cursul de schimb InforEuro valabil la data acordării ajutorului.

În cadrul acestui apel de proiecte, contribuția programului este de maximum 90% din valoarea eligibilă a cheltuielilor finanțabile prin ajutor de minimis (componenta de minimis).

Dacă, pe lângă domeniul de activitate în care se realizează investiția propusă prin cererea de finanțare, întreprinderea solicitantă desfășoară activități și în alte domenii (clase CAEN), dintre care unele sunt excluse din aria de aplicare a Regulamentului de minimis și/sau a Schemei de minimis aplicabile acestui apel, ori plafonul aplicabil acestor domenii este mai mic de 200.000 euro, atunci acestei întreprinderi i se poate aplica plafonul de 200.000 euro doar dacă, de finanțarea primită, nu va beneficia în activitățile desfășurate în domeniile excluse ori cărora li se aplică un plafon mai mic. Acest aspect este inclus în Declarația de angajament, depusă odată cu cererea de finanțare.

Întreprinderea unică

În sensul Regulamentului de minimis, plafonul de minimis (200.000 euro) se aplică întreprinderii unice.

Întreprinderea unică include toate întreprinderile între care există cel puțin una dintre relațiile următoare:

- o întreprindere deține majoritatea drepturilor de vot ale acționarilor sau ale asociaților unei alte întreprinderi;
- o întreprindere are dreptul de a numi sau revoca majoritatea membrilor organelor de administrare, de conducere sau de supraveghere ale unei alte întreprinderi;
- o întreprindere are dreptul de a exercita o influență dominantă asupra altei întreprinderi în temeiul unui contract încheiat cu întreprinderea în cauză sau în temeiul unei prevederi din contractul de societate sau din statutul acesteia;
- o întreprindere care este acționar sau asociat al unei alte întreprinderi și care controlează singură, în baza unui acord cu alți acționari sau asociați ai acelei întreprinderi, majoritatea drepturilor de vot ale acționarilor sau ale asociaților întreprinderii respective.

Astfel, dacă întreprinderile A și B formează o întreprindere unică (spre exemplu, A deține peste 50% din părțile sociale ale lui B), atunci A și B împreună vor putea beneficia de 200.000 euro (nu fiecare în parte de câte 200.000 euro).

Întreprinderile care întrețin, prin intermediul uneia sau mai multor întreprinderi, oricare dintre relațiile de mai sus, constituie, de asemenea, o întreprindere unică. Astfel, dacă întreprinderea A deține majoritatea drepturilor de vot ale întreprinderii B, iar B deține, la rândul ei, majoritatea drepturilor de vot ale întreprinderii C, atunci toate cele 3 întreprinderi constituie o întreprindere unică și împreună vor putea beneficia de 200.000 euro (nu fiecare în parte de câte 200.000 euro).

La identificarea întreprinderii unice, se vor avea în vedere doar întreprinderile înregistrate pe teritoriul aceluiași stat membru UE. Astfel, chiar dacă întreprinderea A (înregistrată în România) este deținută în proporție de 60% de întreprinderea B (înregistrată în afara României), cele două întreprinderi nu sunt considerate o întreprindere unică.

Totuși, legătura dintre A și B trebuie luată în calcul la încadrarea solicitantului într-una din categoriile IMM – a se vedea secțiunea 3.2 "Eligibilitatea solicitantului".

Legăturile stabilite prin intermediul unei persoane fizice, sau al unui grup de persoane fizice care acționează de comun acord (a se vedea Legea 346/2004, cu modificările și completările ulterioare – Art. 4⁴ alin 4) trebuie luate în calcul doar la încadrarea solicitantului într-una din categoriile IMM. Astfel, dacă întreprinderea A (solicitant) și C sunt considerate legate prin intermediul persoanei fizice X, pentru verificarea încadrării lui A într-una din categoriile IMM, la datele întreprinderii A se vor adăuga în totalitate datele (numărul mediu de salariați) înregistrate de C.

Pe de altă parte, în ceea ce privește acordarea și cumularea ajutorului de minimis, A și C nu vor fi considerate ca formând o întreprindere unică.

Cumulul ajutoarelor de minimis

Plafonul de minimis (200.000 euro) de care poate beneficia un solicitant se va reduce cu valoarea cumulată a tuturor ajutoarelor în regim de minimis, acordate întreprinderii unice pe parcursul ultimilor 2 ani fiscali înainte de data depunerii cererii de finanțare și anul curent depunerii cererii de finanțare.

Astfel, se vor cumula următoarele ajutoare de minimis:

- primite de întreprinderea solicitantă
- primite de toate celelalte întreprinderi cu care întreprinderea solicitantă formează întreprinderea unică
- Dacă solicitantul este o întreprindere înființată ca urmare a fuzionării prin contopire a două sau mai multor întreprinderi, se vor cumula toate ajutoarele de minimis primite, în perioada celor 3 ani fiscali consecutivi, de fiecare din întreprinderile care au fuzionat. Același principiu se aplică în cazul unei întreprinderi care a fuzionat cu alte întreprinderi, prin absorbirea acestora.
- În cazul divizării unei întreprinderi, ajutorul de minimis primit înainte de divizare se va aloca/atribui acelei întreprinderi care a beneficiat/ beneficiază de el, aceasta fiind, în principiu, cea care a preluat activitatea (activitățile) pentru care a fost acordat ajutorul de minimis. Dacă această alocare nu poate fi făcută, ajutorul de minimis va fi atribuit în mod proporțional în funcție de valoarea capitalurilor noilor întreprinderi, la data divizării.

Cumularea ajutoarelor primite în regim de minimis se face indiferent de:

- Sursa ajutoarelor (e.g. buget de stat, buget local, fonduri europene)
- Forma ajutoarelor (e.g. finanțare nerambursabilă, scutiri de la plata unor taxe, garanții, facilități privind creditele primite, dobânzi subvenționate, garanții bancare etc.)

Solicitantul va completa și semna Declarația unică, pe propria răspundere, în care va menționa informațiile referitoare la ajutoarele de minimis primite în ultimii 2 ani fiscali anteriori datei de depunere a cererii de finanțare, precum și în anul fiscal curent, până la depunerea cererii de finanțare, respectiv încheierea contractului de finanțare.

Dacă valoarea în euro a unui ajutor de minimis ori modalitatea de determinare a acesteia sunt specificate în actul de acordare (e.g. contract de finanțare, acord de principiu), atunci această valoare va fi dedusă din plafonul de minimis. În caz contrar, pentru determinarea valorii în euro a ajutorului primit, se va utiliza rata de schimb InforEuro valabilă în luna acordării ajutorului (i.e. luna emiterii/semnării actului de acordare a ajutorului).

Ajutoarele de minimis nu se cumulează cu ajutoarele de stat acordate pentru aceleași costuri eligibile sau cu ajutoarele de stat acordate pentru aceeași măsură de finanțare prin capital de risc dacă un astfel de cumul ar depăși intensitatea sau valoarea maximă relevantă a ajutorului stabilită pentru condițiile specifice ale fiecărui caz de un regulament sau de o decizie de exceptare pe categorii adoptată de Comisie. Ajutoarele de minimis care nu se acordă pentru sau nu sunt legate de costuri

eligibile specifice pot fi cumulate cu alte ajutoare de stat acordate în temeiul unui regulament de exceptare pe categorii sau al unei decizii adoptate de Comisie.

În cazul în care, după aplicarea regulilor de cumul, valoarea finanțării nerambursabile solicitate prin cererea de finanțare depășește plafonul de minimis specific (respectiv 200.000 euro sau 100.000 euro în cazul întreprinderilor care efectuează transport rutier de mărfuri în numele unor terți sau contra cost), cererea de finanțare poate fi ajustată astfel încât la momentul acordării să se încadreze în plafoanele de minimis. În acest caz se poate acorda un nou ajutor de minimis doar pentru acea parte din finanțarea solicitată care s-ar încadra în plafonul de minimis aplicabil.

Data acordării ajutorului de minimis

Ajutoarele de minimis se consideră acordate în momentul în care dreptul legal de a beneficia de aceste ajutoare este conferit întreprinderii în temeiul legislației naționale aplicabile, indiferent de data la care ajutoarele de minimis se plătesc întreprinderii respective.

În cazul PTJ, data acordării ajutorului este data la care intră în vigoare contractul de finanțare aferent proiectului propus prin cererea de finanțare, indiferent de momentul efectuării plăților/rambursărilor efective.

Intensitatea maximă a ajutorului de minimis

Ajutorul de minimis se acordă în limita a 90% din valoarea cheltuielilor finanțabile prin ajutor de minimis, așa cum sunt specificate în ghidul solicitantului.